

نقل ۱

جایگاه قرآنی

قرآن کتاب خواندن

بی بی

اهمیت و جایگاه قرائت قرآن کریم از منظر آیات و روایات

بسمہ تعالیٰ

قرآن کتابے خواندنے

اهمیت وجایگاہ قرائت قرآن کریم از منظر آیات و روایات

تقلید

صحیفه ۳

تقلید ۱

قرآن کتابی خواندنی،
اهمیت و جایگاه قرآن کریم از منظر آیات و روایات

تهیه کننده: مرکز قرآن و عترت حوزه‌های علمیه

مؤلف: روح الله راسلی

طرح جلد و صفحه آرایی: علی ناصری

نوبت چاپ: دوم - تابستان ۱۳۹۳ - رمضان المبارک ۱۴۳۵

شمارگان: ۵۰۰۰ نسخه

قطع و صفحات: پالتویی/۳۶

قیمت: ۳۵۰۰۰ ریال (غیرقابل فروش، نذر امیرالمؤمنین (ع))

استفاده از مطالب نشریه و تکثیر آن برای هیأت‌ها، در صورت ذکر منبع آزاد می‌باشد.

مرکز قرآن و عترت

مرکز قرآن و عترت حوزه‌های علمیه
نشانی: قم، خیابان شهدا، روبروی کوچه ۳۸،
طبقه دوم

تلفن: ۰۲۵ - ۳۷ ۸۳ ۲۳ ۲۲

دورنگار: ۰۲۵ - ۳۷ ۸۴ ۰۳ ۰۶

رایانامه: Qoran.etrat_howzeh@yahoo.com

جامعه ایمانی مشعر

نشانی: قم، بلوار امین، کوچه ۱۰، پلاک ۲۰

کدپستی: ۳۷۱۵۱ - ۳۷۱۶۶

تلفکس: ۰۲۵ - ۳۲ ۹۲ ۸۹ ۵۱

سامانه پیامک: ۰۳۰۰ ۱۵۴۲

پایگاه اطلاع‌رسانی: www.1542.ir

رایانامه: info@1542.ir

قرآن کتاب خواندن

اهمیت و جایگاه قرائت قرآن کریم از منظر آیات و روایات

حضرت امام خمینی رضوان الله تعالى علیه:

هان ای حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌های اهل تحقیق!
به پاخیزید و قرآن کریم را از شر جاهلان متنسک و عالمان متهتک، که از روی علم و عمد
به قرآن و اسلام تاخته و می‌تازند، نجات دهید؛ ...

و شمای فرزندان برومند اسلام!

حوزه‌ها و دانشگاه‌ها را از توجه به شئونات قرآن و ابعاد بسیار مختلف آن بیدار کنید.
تدریس قرآن در هر رشته‌ای از آن را مَحَط نظر و مقصد اعلای خود قرار دهید،
مبادا خدای ناخواسته در آخر عمر که ضعف پیری بر شما هجوم کرد از کرده‌ها پشیمان،
و تاسف بر ایام جوانی بخورید.^[۱]

رهبر فرزانه انقلاب حضرت آیت الله خامنه‌ای مدظله العالی:

من در حوزه‌ها انس با قرآن را همچنان ضعیف می‌دانم، البته در گذشته ضعیف تر بود و حالا هم ضعیف است. طلبه‌ها باید با قرآن مانوس بشوند...

ما به قرآن نیاز داریم.

هیچ کاری را بر خواندن قرآن مقدم نکنید...

هیچ کاری از این واجب تر نیست...

من از برادران طلاب خواهم می‌کنم که این نکته را فراموش نکنند. هر روز قرآن را با تدبیر بخوانید و هرگز آن را رها نکنید.^[۱]

علامه طباطبائی رضوان الله تعالى علیه:

به نظر می‌رسد قضایای که دانشمندان درباره رفتار امت اسلام کرده‌اند
قضایای درستی باشد.
آنها گفته‌اند:

اهل سنت، کتاب را گرفتند و عترت را رها کردند و سرانجام کارشان به آنجا رسید
که کتاب هم از دستشان رفت؛
و شیعه، عترت را گرفتند و کتاب را رها کردند و سرانجام کارشان به اینجا رسید
که عترت هم از دستشان رفت...
اگر درباره علوم اسلامی دقت به خرج دهی می‌بینی که طوری تنظیم شده است
که پیداست گویی هیچ احتیاجی به قرآن ندارد!
حتی ممکن است یک محصل، همه آن علوم را فراگیرد...
و قهرمان این علوم نیز گردد و حتی به پایه اجتهاد هم برسد
ولی قرآن را آنطور که باید نتواند قرائت کند!^۱

پیشگفتار

طالب علوم دینی در بدو ورود به حوزه علمیه، هدفش کسب علم و معرفت، و رسیدن به قله‌های فقا‌هت و عمل است، اما ممکن است گاهی از این نکته غفلت شود که تمام علم، در قرآن است و فقا‌هت بدون علم قرآن ممکن نیست. از این روی در کلام پیشوایان معصوم علیهم‌السلام اینچنین می‌خوانیم:

قال رسول الله ﷺ: «مَنْ أَرَادَ عِلْمَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ فَلْيَتَوَرَّ الْقُرْآنَ»^[۱]
 «هر که خواهان علم پیشینیان و آیندگان، از اول تا به آخر دنیاست، باید در قرآن کند و کاو کند».

قال امیر المؤمنین علیه‌السلام:
 «أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِالْفَقِيهِ حَقِّ الْفَقِيهِ؟
 مَنْ لَمْ يَقْنُطِ النَّاسَ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ
 وَ لَمْ يُؤْمِنْهُمْ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ
 وَ لَمْ يَرْحُصْ لَهُمْ فِي مَعَاصِي اللَّهِ
 وَ لَمْ يَتَزَكَّ الْقُرْآنَ رَغْبَةً عَنْهُ إِلَى غَيْرِهِ

۱. میزان الحکمه، ج ۹/ص ۱۳۳۵/ح ۱۶۶۰۷ به نقل از کنز العمال: ۲۴۵۴

أَلَا خَيْرٌ فِي عِلْمٍ لِّمَسِّ فِيهِ تَقَهُمُ ﴿١١﴾
 أَلَا خَيْرٌ فِي قِرَاءَةِ لِّسَ فِيهَا تَدَبُّرُ
 أَلَا خَيْرٌ فِي عِبَادَةِ لِّسَ فِيهَا تَقَكُّرُ ﴿١٢﴾

«آیا شما را به فقیه واقعی آگاه نسازم ؟ او کسی است که مردم را از رحمت خدا ناامید نکند؛ و از عذاب خدا ایمن نسازد؛ و به آنها رخصت گناه ندهد؛ و از قرآن رویگردان نشود و (به خیال اینکه هدایت در جای دیگر است) به چیز دیگر متوجه شود. همانا در علمی که فهم نباشد خیری نیست، همانا در خواندنی که تدبر نباشد خیری نیست، همانا در عبادتی که تفکر نباشد خیری نیست».

متنی که پیش رو دارید در جهت تبیین اولین رکن از ارکان انس با قرآن کریم است. مسلماً اولین رکن این است که بتوانیم قرآن را صحیح و روان بخوانیم و در ادامه با زیباخواندن، بر حسن آن بیفزاییم. آیات و روایات فراوانی در همین باره صادر شده است که تلاش شده است اهم آنها در اختیار طلاب گرانقدر قرار گیرد.

به امید آنکه مورد رضای حضرت حق قرار گیرد. ان شاء الله.

روح الله راسل

طلبه حوزه علمیه قم

۱۳۸۹/۲/۷

۱۲ جمادی الاول ۱۴۳۱ (شب شهادت حضرت فاطمه زهرا(ع))

۱. تَقَهُمُ: احسنَ تصوّره شیئاً فشیئاً. (المعجم الوسيط) لذا علمی نافع است که آهسته آهسته و با تأمل به دست آید.

۲. اصول الکافی / ج ۱ / ص ۵۴ / کتاب فضل العلم: باب صفة العلماء / ج ۶۵

اهمیت قرائت قرآن

«فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ عَلِمَ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضَى وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَآخَرُونَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ»^[۱]

«آنچه برای شما میسر است قرآن بخوانید؛ او می‌داند به زودی گروهی از شما بیمار می‌شوند، و گروهی دیگر برای به دست آوردن فضل الهی (و کسب روزی) به سفر می‌روند، و گروهی دیگر در راه خدا جهاد می‌کنند (و از تلاوت قرآن باز می‌مانند)، پس به اندازه‌ای که برای شما ممکن است از آن تلاوت کنید.»

پیام آیه: اموری نظیر بیماری، مسافرت و حتی جهاد را بهانه‌ای برای ترک تلاوت قرآن قرار ندهید^[۲]، و در یک کلام: «عَلَيْكَ بِتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ عَلَيَّ كُلِّ حَالٍ»^[۳]

«إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تَجَرَّةً لَّنْ تَبُورَ»^[۴]

۱. سوره مَزَل/آیه ۲۰

۲. باید دقت نمود که واژه «قرآن» به معنای «خواندنی» است. همچنانکه در سوره اسراء آیه ۷۸ در همین معنی به کار رفته است: ﴿ أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِكَ الشَّمْسِ إِلَى عَسَقِ اللَّيْلِ وَقِرْءَانَ الْفَجْرِ إِنَّ قِرْءَانَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا ﴾ (مراد از خواندنی صبح، نماز صبح است)؛ لذا شاید بتوان گفت که بزرگترین توهین به این کتاب عزیز، نخواندن آن باشد.

۳. وصیت نبی اکرم صلی الله علیه و آله و سلم به امام علی علیه السلام: وسائل الشیعة / ج ۶ / ص ۱۹۲ / ج ۷۰۷

۴. سوره فاطر/آیه ۲۹

«کسانی که کتاب الهی را تلاوت می‌کنند و نماز را برپا می‌دارند و از آنچه به آنان روزی داده‌ایم پنهان و آشکار انفاق می‌کنند، تجارتی (پرسود و) بی‌زیان و خالی از کساد را امید دارند.»

قال رسول الله ﷺ: «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ قِرَاءَةُ الْقُرْآنِ»^[۱]

«برترین عبادت، قرائت قرآن است.»

قال رسول الله ﷺ: «إِذَا أَحَبَّ أَحَدُكُمْ أَنْ يُحَدِّثَ رَبَّهُ فَلْيَقْرَأِ الْقُرْآنَ»^[۲]

«هرگاه فردی از شما دوست داشته باشد که با پروردگارش سخن بگوید، قرآن بخواند.»

قال رسول الله ﷺ: «مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ فَكَأَنَّمَا أُدْرِجَتْ النُّبُوَّةُ بَيْنَ جَنْبَيْهِ إِلَّا أَنَّهُ لَا يُوحَى إِلَيْهِ»^[۳]

هر کس قرآن را قرائت نماید، گویا در سینه‌اش نبوت و پیامبری قرار گرفته است جز آنکه بر او وحی نمی‌شود.

۲. وسائل الشیعة/ ج ۶/ ص ۱۹۱/ ح ۷۷۰۱ به نقل از تفسیر مجمع البیان

۳. میزان الحکمه/ ج ۹/ ص ۳۴۵/ ح ۱۶۴۵۵ به نقل از کنز العمال: ۲۲۵۷

۴. وسائل الشیعة/ ج ۶/ ص ۱۹۱/ ح ۷۷۰۴

انس اهلبيت علیهم السلام با قرائت قرآن کریم

مَا رَأَى الْحُسَيْنَ عليه السلام حَرَصَ الْقَوْمُ عَلَى تَعْجِيلِ الْقِتَالِ وَ قَلَّهِ انْتِفَاعُهُمْ بِالْوَعِظِ وَ الْمَقَالِ، قَالَ لِأَخِيهِ الْعَبَّاسِ: «إِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَصِرَ فَهُمْ عَنَّا فِي هَذَا الْيَوْمِ فَافْعَلْ: لَعَنَّا نَصْلِي لِرَبِّنَا فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ؛ فَإِنَّهُ يَعْلَمُ أَنِّي أَحِبُّ الصَّلَاةَ لَهُ وَ تِلَاوَةَ كِتَابِهِ»^[۱]

امام حسین علیه السلام در شب تاسوعا وقتی مشاهده کردند که دیگر موعظه در این قوم اثر ندارد و می‌خواهند به امام علیه السلام حمله کنند به برادرشان ابوالفضل العباس فرمودند:

«اگر می‌توانی امشب را از آنها مهلت بگیر تا این شب را برای پروردگار متعال نماز بگزاریم، چرا که خداوند می‌داند که من به نماز و تلاوت قرآن عشق می‌ورزم.»

قَالَ عَلَيْهِ بَنُ الْحُسَيْنِ عليه السلام: «أَوْ مَاتَ مَنْ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَ الْمَغْرِبِ لَهَا اسْتَوْحَشْتُ بَعْدَ أَنْ يَكُونَ الْقُرْآنُ مَعِيَ وَ كَانَ عليه السلام إِذَا قَرَأَ ﴿مَالِكِ يَوْمَ الدِّينِ﴾ يَكْرُرُهَا حَتَّى كَادَ أَنْ يَمُوتَ»^[۲]

«اگر همه مردم که ما بین مشرق و مغرب هستند بمیرند، من از تنهایی هراسی ندارم پس از آنکه قرآن با من باشد، و آن حضرت علیه السلام شیوه‌اش این بود که هر گاه آیه ﴿مَالِكِ يَوْمَ الدِّينِ﴾ را می‌خواند، آنقدر آن را تکرار می‌کرد که نزدیک بود جان دهد.»

۱. لیهوف / ص ۱۲۸

۲. اصول الکافی / ج ۲ / ص ۶۰۲ کتاب فضل القرآن

ارزش قاری قرآن

بَعَثَ النَّبِيُّ وَفَدًا إِلَى الْيَمَنِ فَأَمَرَهُ عَلَيْهِمُ امِيرًا مِنْهُمْ وَهُوَ اصْغَرُهُمْ، فَمَكَثَ إِثْمًا لَمْ يَسِرْ... فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! اتَّوَمَّرُهُ عَلَيْنَا وَهُوَ اصْغَرُنَا؟! فَذَكَرَ النَّبِيُّ قِرَائَتَهُ الْقُرْآنِ.^[۱]

پیامبر خدا ﷺ، هیأتی را به یمن فرستاد و از میان آنها، کم سال‌ترین فرد را به ریاستشان برگزید. چند روزی گذشت و آن هیأت راهی نشد... مردی به ایشان عرض کرد: ای رسول خدا! او را که از همه ما سببش کمتر است، رئیس ما قرار داده‌ای؟ ایشان (در بیان علت این کار) قاری قرآن بودن او را یادآور شدند.

مقدار قرائت قرآن در هر روز

قال الامام الباقر عليه السلام: قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: «مَنْ قَرَأَ عَشْرَ آيَاتٍ فِي لَيْلَةٍ لَمْ يَكُتَبْ مِنَ الْغَافِلِينَ، وَ مَنْ قَرَأَ خَمْسِينَ آيَةً كُتِبَ مِنَ الذَّاكِرِينَ...»^[۱]

«هر کس در هر شب ۱۰ آیه قرآن بخواند، جزء انسانهای غافل و بی توجه به یاد خداوند نوشته نمی شود، و هر کس (لااقل) ۵۰ آیه بخواند در میان انسان های ذاکر و متوجه به یاد خداوند نوشته می شود...»

قال الصادق عليه السلام: «الْقُرْءَانُ عَهْدُ اللَّهِ إِلَى خَلْقِهِ فَقَدْ يَنْبَغِي لِلْمَرْءِ الْمُسْلِمِ أَنْ يَنْظُرَ فِي عَهْدِهِ وَ أَنْ يَقْرَأَ مِنْهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ خَمْسِينَ آيَةً»^[۲]

«قرآن، عهد و پیمان الهی است به سوی بندگانش. پس برای یک مسلمان شایسته است که در این عهدنامه بنگرد و هر روز (حداقل) ۵۰ آیه از آن را قرائت نماید.»

قال الرضا عليه السلام: «يَنْبَغِي لِلرَّجُلِ إِذَا أَصْبَحَ أَنْ يَقْرَأَ بَعْدَ التَّعْقِيبِ خَمْسِينَ آيَةً»^[۳]

«شایسته است که انسان هر روز بعد از تعقیبات نماز صبح (حداقل) ۵۰ آیه از قرآن را قرائت نماید.»

۱. اصول کافی / ج ۲ / ص ۶۰۴ باب ثواب قرائه القرآن / ج ۳۵۰۳

۲. اصول کافی / ج ۲ / ص ۶۰۱ باب فی قرائته / ج ۳۴۹۴

۳. وسائل الشیعه / ج ۶ / ص ۱۹۸ / ج ۷۷۲۳ به نقل از تهذیب / ج ۲ / ص ۱۳۸ / ج ۵۳۷

چند پرسش و پاسخ مهم پیرامون قرائت قرآن

روایات فوق می‌گوید: ۵۰ آیه در روز قرائت کنید. قید «حداقل» در ترجمه این روایات از کجا آمده است؟

باید دقت نمود که به قرینه آیات و روایات دیگر در باب قرائت قرآن، عدد ۵۰ در این روایات دارای مفهوم است و به معنای حداقل ۵۰ آیه می‌باشد. از جمله آیه شریفه ﴿فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ﴾^[۱] که دستور می‌دهد هر اندازه که می‌توانید قرآن بخوانید، و قرائت قرآن را محدود به عدد خاصی نمی‌کند.

لذا مرحوم شیخ حرّ عاملی، صاحب وسائل الشیعه دو روایت آخر را در بابتی با این عنوان ذکر نموده است: «بَابُ تَاكِدِ اسْتِحْبَابِ تَلَاوِهِ خَمْسِينَ آيَةً فَصَاعِدًا فِي كُلِّ يَوْمٍ»

حضرت علامه جوادی آملی (حفظه الله) نیز می‌فرماید: «مطلوبیت تلاوت قرآن محدود به پنجاه آیه در روز نیست و آنچه در برخی روایات آمده که در هر روز پنجاه آیه تلاوت کنید بیان حد نهایی آن نیست...»^[۲]

آیا بهتر نیست به جای برنامه روزی ۵۰ آیه (که گاهی ۸ صفحه در روز می‌شود و گاهی ۵ صفحه و گاهی ۳ صفحه) از برنامه روزی ۵ صفحه استفاده کنیم تا برنامه مان نظم بیشتری داشته باشد؟

۱. سوره مَزَل/آیه ۲۰

۲. تفسیر تسنیم / ج ۱ / ص ۲۴۹

در پاسخ باید گفت که در اوائل قرآن که آیات طولانی تر است، هم روانخوانی آیات ساده تر است و هم ترجمه آیات و لغات آسان تر می‌باشد. اما در سوره‌های با آیات کوتاه (مثل سوره مرسلات) هم روانخوانی دشوارتر است و هم ترجمه آیات. با عنایت به اینکه قاریان قرآن در کنار قرائت آیات به معنای آن هم توجه دارند، لذا با اینکه تعداد صفحات مساوی نیست اما از نظر زمان قرائت، تفاوت چندانی ندارد؛ و شاید حکمت اینکه در روایات مذکور، بنا را بر ۵۰ آیه گذاشته نه بر تعداد صفحه همین نکته باشد.

اگر حوصله نداشتیم در این حد بخوانیم، چه کنیم؟ آیا به هر نحو شده خود را به خواندن این مقدار، مقید کنیم؟

نباید «فرمول جامع مستحبات» را که امیر المؤمنین علیه السلام آن را به ما آموخته‌اند فراموش کنیم:

«إِنَّ لِلْقُلُوبِ إِقْبَالَاً وَدِبَاراً فَإِذَا أَقْبَلَتْ فَاحْمِلُوهَا عَلَى النَّوَافِلِ وَإِذَا أَدْبَرَتْ فَاقْتَصِرُوا بِهَا عَلَى الْقَرَائِصِ»^[۱]
«دلها گاهی با نشاط است و گاهی بی رغبت، پس آنگاه که نشاط دارند، آن را بر انجام مستحبات وا دارید، و آنگاه که بی رغبت است، به انجام واجبات اکتفا کنید.»

لذا در مستحباتی نظیر تلاوت قرآن، نفس داشتن برنامه خوب است، اما نباید طوری به نفس فشار آورد که بیزاری از آن مستحب حاصل شود.

لذا امام رضا علیه السلام در تفسیر آیه شریفه ﴿فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ﴾^[۲] فرمودند: مراد از ﴿مَا تَيَسَّرَ﴾ هر اندازه‌ای است که با آن مقدار قرآن خواندن، برای شما خشوع دل و صفای باطن پدید آید: «مَا تَيَسَّرَ مِنْكُمْ فِيهِ خُشُوعُ الْقَلْبِ وَصَفَاءُ السَّرِّ»^[۳]

۱. نهج البلاغه، حکمت ۲۱۲، برای توضیح بیشتر روایت رک: تعلیم و تربیت در اسلام / علامه شهید مطهری رحمه الله / ص ۵۸ و ۵۹

۲. سوره مزمل / آیه ۲۰

۳. الحیاه / ج ۲ / ص ۱۵۷ به نقل از مجمع البیان / ذیل آیه شریفه

اگر بخواهیم با نفسمان مدارا کنیم، دیگر نمی‌توانیم طبق برنامه، روزی ۵۰ آیه قرآن بخوانیم. باید در طول روز چند وعده را برای این امر اختصاص دهیم. مثلاً روزی ۳ نوبت. در احوالات حضرت امام (ره) آمده است که ایشان روزانه ۱ جزء قرآن را، در ۸ نوبت تلاوت می‌نمودند.^[۱] آیا اگر قرآن بخوانیم در حالیکه از آن چیزی متوجه نمی‌شویم، فائده‌ای دارد؟ امام خمینی (قدس سره) می‌فرماید: «فرزندم، با قرآن، این بزرگ کتاب معرفت، آشنا شو، اگرچه با قرائت آن. و راهی از آن به سوی محبوب باز کن، و تصور نکن که قرائت بدون معرفت اثری ندارد، که این وسوسه شیطان است. آخر، این کتاب از طرف محبوب است برای تو و برای همه کس. و نامه محبوب، محبوب است اگرچه عاشق و محب، مفاد آن را نداند. و با این انگیزه، حب محبوب که کمال مطلوب است به سراغت آید و شاید دستت بگیرد.»^[۲]

پس چرا امام علی (ع) می‌فرماید: «أَلَا لَا خَيْرَ فِي قِرَائِهِ لَيْسَ فِيهَا تَدَبُّرٌ»^[۳]! آگاه باشید که هیچ خیری در قرائت بدون تدبر، نیست.

ما عرب زبان نیستیم، لذا تا نتوانیم قرآن را مثل یک متن فارسی، درست و روان بخوانیم، نمی‌توانیم با آن رابطه‌ای شایسته برقرار نماییم. لذا بر ما لازم است که در ابتدای راه، تمام توان خود را برای رسیدن به مرحله روخوانی، روان خوانی و انس با قرآن صرف نماییم، و سپس با یک برنامه حساب شده به مرحله تدبر در قرآن قدم نهیم. همچنانکه تجربه نیز ثابت کرده است که کسانی که با ظاهر قرآن مانوسند، بیش از بقیه با معارف قرآن آشنائی دارند.

۴. قرآن، گزیده‌ای از کلام و اندیشه امام خمینی/ ص ۵۶ و ۵۷

۱. قرآن، گزیده‌ای از کلام و اندیشه امام خمینی/ ص ۱۸ به نقل از صحیفه امام/ ج ۱۶/ ص ۲۱۱

۲. اصول الکافی/ ج ۱/ ص ۵۴/ کتاب فضل العلم: باب صفة العلماء/ ح ۶۵

شکایت مصحف

قال الصادق عليه السلام: «ثَلَاثَةٌ يَشْكُونُ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ:

مَسْجِدٌ خَرَابٌ لَا يُصَلِّي فِيهِ أَهْلُهُ

وَعَالِمٌ بَيْنَ جَهْلٍ

وَمُصْحَفٌ مَعْلَقٌ قَدْ وَقَعَ عَلَيْهِ النَّبَارُ لَا يُقْرَأُ فِيهِ»^[۱]

«سه چیز است که بدرگاه خدای عز و جل شکایت می‌کند: مسجد ویرانی که اهلیش در آن نماز نخوانند؛ و دانشمند و عالمی که میان نادانها و جهال باشد؛ و قرآنی که گرد بدان نشسته و خوانده نشود.»

قرائت قرآن در منزل

قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «نُورُوا بُيُوتَكُمْ بِتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ وَلَا تَتَّخِذُوهَا قُبُورًا كَمَا فَعَلَتِ الْيَهُودُ وَ النَّصَارَى، صَلُّوا فِي الْكُنَائِسِ وَ الْبَيْعِ وَ عَطَّلُوا بُيُوتَهُمْ.
 فَإِنَّ النَّبِيَّ إِذَا كَثُرَ فِيهِ تِلَاوَةُ الْقُرْآنِ:
 كَثُرَ حَبْرُهُ
 وَ اتَّسَعَ أَهْلُهُ

وَ أَضَاءَ لِأَهْلِ السَّمَاءِ كَمَا نُضِيءُ نُجُومَ السَّمَاءِ لِأَهْلِ الدُّنْيَا»^[۱]

«خانه‌های خود را بتلاوت قرآن روشن کنید و آنها را گورستان نکنید آنچنانکه یهود و نصاری کردند، در کلیساها و عبادتگاه‌های خود نماز خوانده، ولی خانه‌های خویش را معطل گذارده‌اند (و در آنها عبادتی انجام نمی‌دهند)

چراکه هر گاه در خانه‌ای بسیار تلاوت قرآن شود، خیر و برکتش زیاد می‌شود؛ و اهل آن به وسعت می‌رسند؛ و آن خانه برای اهل آسمان درخشندگی دارد همچنانکه ستارگان آسمان برای اهل زمین می‌درخشند.»

بخشی از آداب تلاوت قرآن

﴿وَرَتَّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا﴾^[۱]

امام صادق علیه السلام درباره معنای ترتیل فرمودند: «هُوَ أَنْ تَتَمَكَّنْتَ فِيهِ وَتُحَسِّنَ بِهِ صَوْتَكَ»^[۲]
«ترتیل به این معناست که قرآن را با تامل و آرامش و همراه با صدای خوش تلاوت نمایی.»

قال الصادق علیه السلام: «إِنَّ الْقُرْآنَ لَا يُقْرَأُ هَذَرَمَةً وَ لَكِنْ يَرْتَّلُ تَرْتِيلًا فَإِذَا مَرَرْتَ بِآيَةٍ فِيهَا ذِكْرُ الْجَنَّةِ فَقِفْ عِنْدَهَا وَ سَلِ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ الْجَنَّةَ وَ إِذَا مَرَرْتَ بِآيَةٍ فِيهَا ذِكْرُ النَّارِ فَقِفْ عِنْدَهَا وَ تَعَوَّذُ بِاللَّهِ مِنَ النَّارِ»^[۳]
«قرآن نباید با سرعت و شتاب خوانده شود، بلکه باید آرام و شمرده و با آهنگ خوش خوانده شود. پس هر گاه به آیه‌ای که در آن نام بهشت برده شده است گذر کنی، توقف نما و از خداوند بهشت را طلب کن، و چون به آیه‌ای که در آن ذکر دوزخ است گذر کنی نزد آن توقف کرده و از دوزخ به خدا پناه ببر.»

امام علی علیه السلام در توصیف پرهیزکاران می‌فرمایند:

۱. سوره مزمل / آیه ۴

۲. مجمع البیان، ذیل آیه شریفه و الحیاه / ج ۲/ ص ۲۳۸ به نقل از وسائل الشیعه / ج ۴/ ص ۸۵۶

۳. اصول الکافی / ج ۲/ ص ۶۱۷ باب فی کم یقرأ القرآن و یختم

«أَمَّا اللَّيْلُ فَصَافُونَ أَقْدَامَهُمْ تَالَيْنَ لِأَجْزَاءِ الْقُرْآنِ يُرْتَلُونَهُ تَرْتِيلاً يُحَرِّثُونَ بِهِ أَنْفُسَهُمْ وَيَسْتَتِرُونَ^[۱] بِهِ دَوَاءَ دَائِهِمْ؛ فَإِذَا مَرُّوا بِآيَةٍ فِيهَا تَشْوِيقٌ رَكَنُوا إِلَيْهَا طَمَعًا وَ تَطَلَّعَتْ نَفُوسُهُمْ إِلَيْهَا شَوْقًا وَ ظَنُّوا أَنَّهَا نَصَبٌ أَعْيَاهُمْ وَ إِذَا مَرُّوا بِآيَةٍ فِيهَا تَخْوِيفٌ أَصْعَوْا إِلَيْهَا^[۲] مَسَامِعَ قُلُوبِهِمْ وَ ظَنُّوا أَنَّ زَفِيرَ^[۳] جَهَنَّمَ وَ شَهيقَهَا فِي أَصُولِ آذَانِهِمْ»^[۴]

«پرهیزکاران در شب بر پا ایستاده مشغول نمازند، قرآن را جزء جزء و با تامل و با صدای خوش می‌خوانند، با قرآن جان خود را محزون و داروی درد خود را می‌یابند. وقتی به آیه‌ای برسند که تشویقی در آن است، با طمع به آن روی آورند، و با جان پر شوق در آن خیره می‌شوند، و گمان می‌برند که نعمت‌های بهشت برابر دیدگانشان قرار دارد؛ و هر گاه به آیه‌ای می‌رسند که ترس از خدا در آن باشد، گوش دل به آن می‌سپارند، و گویا صدای بر هم خوردن شعله‌های آتش، در اعماق گوششان طنین افکن است.»

قال الصادق عليه السلام: «لِكُلِّ شَيْءٍ حَلِيَّةٌ وَ حَلِيَّةُ الْقُرْآنِ الصَّوْتُ الْحَسَنُ»^[۵]
«هر چیزی زینتی دارد و زینت قرآن آواز خوش است.»

قال الصادق عليه السلام: «مَا بَعَثَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ نَبِيًّا إِلَّا أَحَسَّنَ الصَّوْتَ»^[۶]
«خداوند هیچ پیامبری را مبعوث نفرموده جز اینکه خوش صدا باشد.»

۴. استثارة: بَحَثَهُ: جستجو کرد (المعجم الوسيط)

۱. أَصَغَى إِلَى فَلَانٍ: أَحَسَّنَ الاستماعَ إِلَيْهِ . (المعجم الوسيط)

۲. زَفِيرٌ: اخراج النفس بعد مُدُّو ؛ و هو خلاف الشهيق. (المعجم الوسيط) قال الله تعالى: ﴿لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَ شَهيقٌ﴾ (هود/۱۰۶)

۳. خطبه ۱۹۳ نهج البلاغه (خطبه متقین)

۴. اصول الکافی / ج ۲ / ص ۶۱۵ باب ترتیل القرآن بالصوت الحسن

۵. اصول الکافی / ج ۲ / ص ۶۱۶ باب ترتیل القرآن بالصوت الحسن

قال الصادق عليه السلام: «كَانَ عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ أَحْسَنَ النَّاسِ صَوْتًا بِالْقُرْآنِ وَ كَانَ السَّقَاءُونَ يَمْرُؤُونَ فَيَقْفُونَ بِبَابِهِ يَسْمَعُونَ قِرَاءَتَهُ وَ كَانَ أَبُو جَعْفَرٍ أَحْسَنَ النَّاسِ صَوْتًا» [۱]

«امام سجاد علیه السلام در خواندن قرآن خوش آوازترین مردم بود، و سقّاهای به هنگام گذر از خانه اش می ایستادند و قرآن خواندن او را گوش می دادند، و حضرت باقر علیه السلام نیز خوش آوازترین مردمان بود.»

قال الصادق عليه السلام: «إِنَّ الْقُرْآنَ نَزَلَ بِالْحَزَنِ فَاقْرَءُوهُ بِالْحَزَنِ» [۲]
 «قرآن برای اندوه (و تاثیر در نفوس مردمان) نازل شده پس آن را با آواز حزین بخوانید.»

شرح الکافی؛ ج ۱۱، ص: ۸۳

قوله: (ان القرآن نزل بالحزن) لاشتماله على ما يوجب الحزن من أحوال الحشر و النشر و الثواب و العقاب و أحوال الامم الماضية و اهلاكهم و مسخهم و غير ذلك مما يتطایر عند سماعه قلوب أولى الالباب و المراد بالحزن اما ضد السرور أو رقة القلب.

قوله: (فاقرووه بالحزن) معناه اقرؤوه بصوت يوجب الحزن و انما أمر بذلك لانه يوجب للنفس خشية و خضوعا و ميلا الى الآخرة و يؤثر في قلوب السامعين.
 مرآة العقول في شرح أخبار آل الرسول؛ ج ۲۱، ص: ۵۰۵
 «نزل بالحزن» أي لأجل الحزن و تأثر النفوس.

نکته: میان سازندگی روحی انسان و حزن رابطه مستقیم وجود دارد.

سر مستی و حالت فرح مطلوب شارع نیست؛ چراکه فرمود: إِنَّ قَرَوْنَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسَى فَبَغَى عَلَيْهِمْ وَ آتَيْنَاهُ مِنَ الْكُنُوزِ مَا إِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُوءُ بِالْعُصْبَةِ أُولَى الْقُوَّةِ إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ
 المیزان: کلمه فرح به معنای بطر تفسیر شده، و لیکن بطر، لازمه فرح و خوشحالی از ثروت دنیا

۱. اصول الکافی/ج ۲/ص ۶۱۶ باب ترتیل القرآن بالصوت الحسن
۲. اصول الکافی/ج ۲/ص ۶۱۴ باب ترتیل القرآن بالصوت الحسن

است، البته فرح مفرط و خوشحالی از اندازه بیرون، چون خوشحالی مفرط آخرت را از یاد می‌برد، و قهرا بطر و طغیان می‌آورد، و به همین جهت در آیه شریفه: **وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ**^[۱] اختیال، و فخر را از لوازم فرح شمرده، و فرموده به آنچه خدا به شما داده خوشحالی نکنید، که خدا اشخاص مختال و فخور را دوست نمی‌دارد.^[۲]

قال الصادق علیه السلام: **قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «افْرَعُوا الْقُرْآنَ بِالْحَنِّ الْعَرَبِ وَأَصَوَاتِهَا وَإِيَّاكُمْ وَلُحُونِ أَهْلِ الْفِسْقِ وَأَهْلِ الْكِبَايَرِ»**^[۳]

«قرآن را با لحنها و آواز عرب بخوانید، و از لحن فاسقان و گنهکاران دوری کنید.»

قال رسول الله ﷺ: **«إِنَّ الْقُرْآنَ نَزَلَ بِالْحُزْنِ فَإِذَا قَرَأْتُمُوهُ فَأَبْكَوْا فَإِنْ لَمْ تَبْكُوا فَبْتَكَوْا وَتَعَنَّا بِهِ فَمَنْ لَمْ يَتَعَنَّ بِالْقُرْآنِ فَلَيْسَ مِنَّا»**^[۴]

«همانا قرآن با حزن نازل شده است، پس هنگامیکه آن را می‌خوانید گریه کنید، و اگر گریه نمی‌کنید خود را به حالت گریه بنزید، و قرآن را با صوت زیبا بخوانید، چرا که کسی که قرآن را با صدای خوش نخواند از ما نیست.»

۱. حدید/۳۲

۲. ترجمه المیزان، ج ۱۶، ص: ۱۱۱

۳. اصول الکافی/ج ۲ / ص ۶۱۴ باب ترتیل القرآن بالصوت الحسن

۴. جامع الأخبار/ص ۴۹ الفصل الثالث والعشرون في القراءة .

مرحوم طبرسی در توضیح واژه «تَعَنَّى» در این روایت می‌گوید: «و اکثر العلماء على أنه تزيين الصوت و تحزيئه» (مجمع البيان/ج ۱/ص ۲۴، آخرین فراز مقدمه مؤلف)

آثار قرائت قرآن

قال الباقر (عليه السلام): «مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ قَائِمًا فِي صَلَاتِهِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ حَرْفٍ مِائَةً حَسَنَةً وَ مَنْ قَرَأَهُ فِي صَلَاتِهِ جَالِسًا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ حَرْفٍ خَمْسِينَ حَسَنَةً وَ مَنْ قَرَأَهُ فِي غَيْرِ صَلَاتِهِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ حَرْفٍ عَشْرَ حَسَنَاتٍ» [۱]

«هر کس قرآن را در نمازش در حال ایستاده بخواند خداوند به ازای هر حرفی از آن صد حسنه برای او بنویسد؛ و هر کس آن را در نمازش در حالت نشسته بخواند خداوند به ازای هر حرفی پنجاه حسنه برایش بنویسد؛ و هر کس قرآن را در غیر از نمازش بخواند خداوند به ازای هر حرفی ده حسنه برایش بنویسد.»

قال الصادق (عليه السلام): «قِرَاءَةُ الْقُرْآنِ فِي الْمُصْحَفِ تُخَفِّفُ الْعَذَابَ عَنِ الْوَالِدَيْنِ وَ لَوْ كَانَا كَافِرَيْنِ» [۲]

«خواندن قرآن از روی آن، عذاب را از پدر و مادر سبک کند اگر چه آن دو کافر باشند.»

قال أنس: قال لي رسول الله (صلى الله عليه وآله): «يا ابن أُم سليم! لا تَغْفُلَ عَن قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ صَبَاحًا وَ مَسَاءً فَإِنَّ الْقُرْآنَ يُحْيِي الْقَلْبَ الْمَيِّتَ وَ يَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَ الْمُنْكَرِ» [۳]

۱. اصول الكافي / ج ۲ / ص ۶۱۱ باب ثواب قراءة القرآن

۲. اصول الكافي / ج ۲ / ص ۶۱۳ باب قراءة القرآن في المصحف

۳. شرح نهج البلاغه ابن أبي الحديد ج ۱ ص ۲۳. نزدیک به همین مضمون را میزان الحکمه / ج ۹ / ص ۳۴۶ به نقل از کنز العمال: ۴۰۳۲ نقل کرده است: قال النبي صلى الله عليه وآله و آله و سلم: يا بُنَيَّ لا تَغْفُلَ عَن قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ؛ فان القرآن يحيي القلب و ينهى عن الفحشاء و المنكر و البغى.

«از قرائت قرآن در هر صبح و عصر غافل مشو؛ چراکه قرآن زنده کننده قلب مرده است و از فحشا و منکر باز می‌دارد.»^[۱]

قال رسول الله ﷺ: «إن هذه القلوب تصدأ كما يصدأ الحديد؛ قيل: فما جلاؤها؟ قال: تلاوة القرآن و ذكر الموت»^[۲]

«این دلها همانطور که آهن زنگار می‌بندد، زنگ می‌زند. عرض شد: صیقل دهنده آن چیست؟ فرمودند: تلاوت قرآن و یاد مرگ.»

قال علی علیه السلام: «مَنْ أَسَرَ بِتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ لَمْ تُؤَحِّشْهُ مُفَارَقَةُ الْإِخْوَانِ»^[۳]
«هرکس به تلاوت قرآن انس بگیرد، جدایی برادران او را به تنهایی نیندازد.»

۱. یعنی قرآن خواندن همان اثر نماز را دارد که در باره آن در سوره عنکبوت آیه ۴۵ آمده است: ﴿إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ﴾
۲. شرح نهج البلاغة ابن ابی الحدید / ج ۱۰ / ص ۱۴۴ نزدیک به همین مضمون را میزان الحکمه/ج ۹/ص ۳۴۶/ح ۱۶۶۶۱ به نقل از کنز العمال: ۲۴۴۱ نقل کرده است.
۳. غرر الحکم/ ص ۱۱۲/ح ۱۹۹۳. نیز میزان الحکمه/ج ۹/ص ۳۴۶/ح ۱۶۶۶۴

اقسام قاریان قرآن

قال الباقر (علیه السلام): «قُرَّاءُ الْقُرْآنِ ثَلَاثَةٌ:

رَجُلٌ قَرَأَ الْقُرْآنَ فَاتَّخَذَهُ بِضَاعَةً وَ اسْتَدَرَّ بِهِ الْمُلُوكَ وَ اسْتَطَالَ بِهِ عَلَى النَّاسِ
وَ رَجُلٌ قَرَأَ الْقُرْآنَ فَحَفِظَ حُرُوفَهُ وَ صَيَّعَ حُدُودَهُ وَ أَقَامَهُ إِقَامَةَ الْفِدْحِ فَلَا كَثْرَ اللَّهُ هَؤُلَاءِ مِنْ حَمَلَةِ الْقُرْآنِ
وَ رَجُلٌ قَرَأَ الْقُرْآنَ فَوَضَعَ دَوَاءَ الْقُرْآنِ عَلَى دَاءِ قَلْبِهِ فَأَشْهَرَ بِهِ نَبْلَهُ وَ أَظْمَأَ بِهِ نَهَارَهُ وَ قَامَ بِهِ فِي مَسَاجِدِهِ وَ

تَجَاوَى بِهِ عَنْ فِرَاشِهِ

فَبِأُولَئِكَ يَدْفَعُ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْبَلَاءَ وَ بِأُولَئِكَ يُدْبِلُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ مِنَ الْأَعْدَاءِ وَ بِأُولَئِكَ يُنْزِلُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ
الْعَيْثَ مِنَ السَّمَاءِ فَوَ اللَّهُ لَهُؤُلَاءِ فِي قُرْءِ الْقُرْآنِ أَعَزُّ مِنَ الْكِتَابِ الْأَحْمَرِ» [۱]

«قاریان قرآن سه گروه‌اند:

یکی آنکه قرآن می‌خواند و آن را سرمایه کسب خویش قرار می‌دهد و پادشاهان را با آن می‌دو
شد و بر مردم فخر می‌فروشد.

و دیگر کسی است که قرآن را می‌خواند و الفاظ آن را حفظ نموده، ولی حدود آن را ضایع می‌سازد
و آن را چون قدح (جام آب) نگهداری می‌کند (یعنی برای خودنمایی و هنگام سودجویی از آن
منتفع گردد و در سایر اوقات پشت سر اندازد) خداوند امثال اینان را در میان قاریان زیاد نکند.

و دیگر کسی است که قرآن را می‌خواند و داروی قرآن را بر دل دردمندش می‌نهد و (برای خواندن و به کار بستن و تدبیر در معانی‌ش) شب زنده داری می‌کند و روزش را با تشنگی به سر می‌آورد، و در وقت نماز هایش به آن قیام می‌نماید، و از بستر خواب به خاطر آن دوری می‌گزیند. پس به واسطه اینهاست که خدای عزیز و جبار بلا را دفع می‌کند، و به برکت ایشان است که خدای عز و جل شر دشمنان را باز می‌دارد، و به سبب آنان است که خدای عز و جل از آسمان باران می‌فرستد، پس به خدا سوگند که اینها در میان قاریان از کبریت احمر کمیاب‌ترند. »

قال رسول الله ﷺ: «رُبَّ تَالِي الْقُرْآنِ وَالْقُرْآنُ يَلْعَنُهُ»^[۱]
 «چه بسا قاری قرآنی که قرآن او را لعن می‌کند.»

خاتمه

همانطور که ملاحظه فرمودید، آیات و روایات مذکور دارای پیام‌های فراوانی است. شاید بتوان اهِم آنها را به این‌صورت جمع بندی نمود:

درک قله‌های رفیع علم و فقاہت و فهم عمیق دین، تنها در پرتو کند و کلو در قرآن کریم میسر است. قرآن یعنی خواندن؛ لذا قرائت قرآن امر مهمی است که با هیچ عذری نباید ترک شود حتی در مرض و سفر و جهاد در راه خداوند.

قرائت قرآن، تجارتی پرسود، افضل عبادات، گفتگوی با خداوند، و نزدیک شدن به مقام انبیاء الهی است.

اُثمہ معصومین علیهم السلام، به قرائت قرآن کریم عشق ورزیده و با وجود قرآن، از هیچ چیز وحشت نداشتند اگرچه تمام انسانهای روی زمین بمیرند.

قاری قرآن بودن، یکی از ملاکهای فرماندهی در جنگ‌های زمان رسول خدا صلی الله علیه و آله بوده است.

هر روز باید قرآن را باز کرده و حداقل ۵۰ آیه از آن را تلاوت نماییم.

یکی از شاکیان روز قیامت، مصحفی است که بر آن گرد و غبار نشستہ و خوانده نشود.

تلاوت قرآن را به مساجد و اماکن متبرکه محدود نکنیم، بلکه خانه‌ها و حجره‌های خویش را هم با قرائت قرآن نورانی کنیم.

قرآن را باید به صورت ترتیل قرائت نمود. یعنی با طمانینه و آرامش و با صدای حزین و نیکو و با لحن عربی.

ائمه معصومین علیهم‌السلام، قرآن را با صدای خوش قرائت می‌نمودند و فرمودند: کسی که قرآن را با صدای خوش قرائت نکند، از ما نیست.

اینهمه تأکید بر زیبا خواندن قرآن، به جهت تاثیر پذیری بیشتر از کتاب الهی، و توفیق خشوع و گریستن در هنگام تلاوت آن است.

به هنگام قرائت قرآن باید با آن ارتباط زنده برقرار نمود. به این معنا که وقتی به آیات عذاب می‌رسیم طلب مغفرت نماییم و نزد آیات بهشت، طلب رحمت.

زنده شدن دل‌های مرده، صیقل خوردن قلب‌های زنگار بسته، آسان شدن ترک گناه، اطمینان قلب و رفع اضطراب و وحشت، تخفیف عذاب از والدین و ... تنها بخشی از آثار عظیم تلاوت قرآن کریم است.

قاریان قرآن چند دسته اند. عده‌ای با آن دین فروشی کرده و مشغول تجارتند؛ عده‌ای نیز حدود آن را ضایع می‌کنند. این دو دسته مشمول لعن قرآن کریم هستند.

اما در مقابل این دو دسته، گروهی هم هستند که در یافته‌اند که دردهای فراوانی دارند که درمان آنها تنها در قرآن حکیم است. لذا تلاوت می‌کنند و درمان می‌شوند. شاید زمزمه عاشقانه ایشان چنین باشد که: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ مُوعِظَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِّمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾ ^[۱]

۱. سوره یونس / آیه ۵۷ و ۵۸: «ای مردم! به راستی برای شما از جانب پروردگارتان موعظه‌ای آمده است و شفایی برای آنچه در دل‌هاست و هدایت و رحمتی برای مؤمنان؛ بگو: به فضل و رحمت خدا، باید خوشحال شوند که این از آنچه می‌اندوزند بهتر است.»

فهرست منابع:

- قرآن کریم
نهج البلاغه
اصول الکافی / ثقه الاسلام کلینی / دارالکتب الاسلامیه/تهران/۱۳۶۵
تفسیر تسنیم /علامه جوادی آملی/مرکز نشر اسراء/قم/۱۳۸۷
تفسیر مجمع البیان/امین الاسلام طبرسی / انتشارات ناصر خسرو/تهران/۱۳۷۲
تفسیر المیزان /علامه طباطبایی، ترجمه موسوی همدانی/دفتر انتشارات اسلامی/قم/۱۳۷۴
جامع الاخبار/تاج الدین شعیری/انتشارات رضی/قم/۱۳۶۳
حوزه و روحانیت در آینه رهنمودهای مقام معظم رهبری / تنظیم و تالیف: دفتر مقام معظم رهبری / سازمان تبلیغات اسلامی / تهران / ۱۳۷۵
الحیاه/محمد رضا، محمد و علی حکیمی، ترجمه احمد آرام/دفتر نشر فرهنگ اسلامی/تهران/۱۳۸۰
شرح نهج البلاغه/ابن ابی الحدید/کتابخانه عمومی آیت الله مرعشی نجفی/قم/۱۳۳۷
صحیفه امام / بیانات و سخنرانی‌های حضرت امام خمینی رضوان الله علیه
غررالحکم و درر الکلم/امدی/دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم/۱۳۶۶
قرآن، گزیده‌ای از کلام و اندیشه امام خمینی/آمنه خوش طینت/مؤسسه چاپ و نشر عروج/تهران/۱۳۸۲

لهوف /سید بن طاووس، ترجمہ سید جواد رضوی/موجود اسلام/قم/۱۳۸۶
المعجم الوسیط / جمعی از مؤلفین/ دارالدعوه/ ترکیه/ ۱۴۱۰ قمری
میزان الحکمه/ محمدی ری شهری/ دارالحديث/قم/۱۳۸۷
وسائل الشیعه/شیخ حر عاملی/ مؤسسه آل البيت لاحیاء التراث/قم/۱۴۰۹ قمری

در مقابل دشمن باید ایستاد...
در عرصه هرگونه جهاد و کارزاری
پشت کردن به دشمن و هزیمت کردن،
از نظر اسلام و قرآن ممنوع است.

بیانات در دیدار پنجاه هزار فرمانده بسیج سراسر کشور، ۲۹/۰۸/۱۳۹۲

۰۲۵ - ۳۲ ۹۲ ۸۹ ۵۱
۳۰۰۰ ۱۵ ۴۲
www.1542.ir

